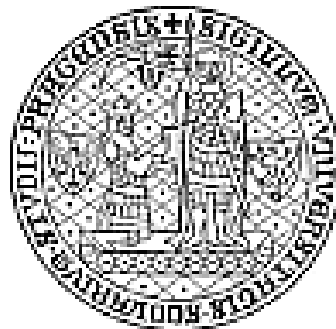

Učitelské profesní standardy a kariérní systémy – zahraniční inspirace

Karel Starý

UK v Praze PedF, Ústav výzkumu a rozvoje vzdělávání
Konference Standardy a kariérní systémy, Brno 27.11. 2014

Obsah prezentace

- Teoretické přístupy k hodnocení práce učitelů
- Příklad učitelských standardů v USA
- Aktuální procesy zavádění profesních standardů v Austrálii
- Několik podnětů k vývoji standardů v ČR

Teoretické přístupy k hodnocení kvality práce učitele

- Na základě vyznávaných hodnot, osobnostních kvalit a vztahu k profesi (Fenstermacher & Richardson, 2005; Day et al., 2007)
- Na základě výsledků žáků – modely *added value* (Hanushek & Rivkin, 2010)
- Na základě profesních standardů (Ingvarson & Hattie, 2008; Kennedy 2010)

Profesní standardy v politickém rozhodování – Commonwealth

- *LEVICE (labouristický přístup)* – národní systémy hodnocení podpory kvality práce učitelů – vznik učitelských standardů jako nástroje zkvalitnění vzdělávacího systému
- *PRAVICE (konzervativně-liberální přístup)* – nedůvěra ke státním institucím; podpora autonomie škol (ředitelů) při rozhodování o kvalitě učitelů – profesní standard v obecné rovině

Aktuální stav učitelských standardů v anglosaských zemích

- Anglie a Skotsko – transformace
- USA, Kanada – stabilita
- Austrálie – posilování role učitelských profesních standardů v zajišťování kvality vzdělávání

Dva základní typy učitelských standardů v anglosaských zemích

---

1. pro *začínající* učitele - cílem je připravit učitele na plnohodnotný a samostatný profesní výkon. **Povinné** pro všechny učitele – **podpora a kontrola**.
2. pro *zkušené* učitele – cílem je motivovat co nejvíce učitelů v praxi k dalšímu profesnímu růstu. Pro učitele jsou **dobrovolné** – **podpora**.

USA – National Board for Professional Teaching Standards

- nezisková nestátní nezávislá organizace vzniklá s podporou Carnegie Foundation v roce 1987 v reakci na zprávu *Nation at Risk: The Imperative for Educational Reform (1983)* – krize statusu a atraktivnosti učitelské profese.
- procesem certifikace prošlo více než 100.000 učitelů a je uznáváno ve většině států USA.

Specifika certifikace NBPTS

- Nezávislost na státu (bez vazby na kariérní systém)
- Rozpracování až po úroveň „aprobace“
- Kvalita interní i externí evaluace systému
- Zapojení učitelů do tvorby a fungování systému – viz procedurální validita

Procedurální validita při tvorbě učitelských standardů (Ingvarson & Hattie, Eds., 2008)

- Skupina tvůrců je administrativně nezávislá s jasně vymezenými pravomocemi, složená z většinově z učitelů expertů, má výlučnou odpovědnost za výsledek.
- Obsahové standardy jsou dostatečně elaborovány a provázány s hodnotícími postupy a nástroji.
- Standardy jsou podrobeny vědecké oponentuře a vyjádření všech zainteresovaných skupin
- Pracovní verze jsou odpilotovány na dostatečně velkém vzorku a v reálném čase

Austrálie – zdroje profesních standardů

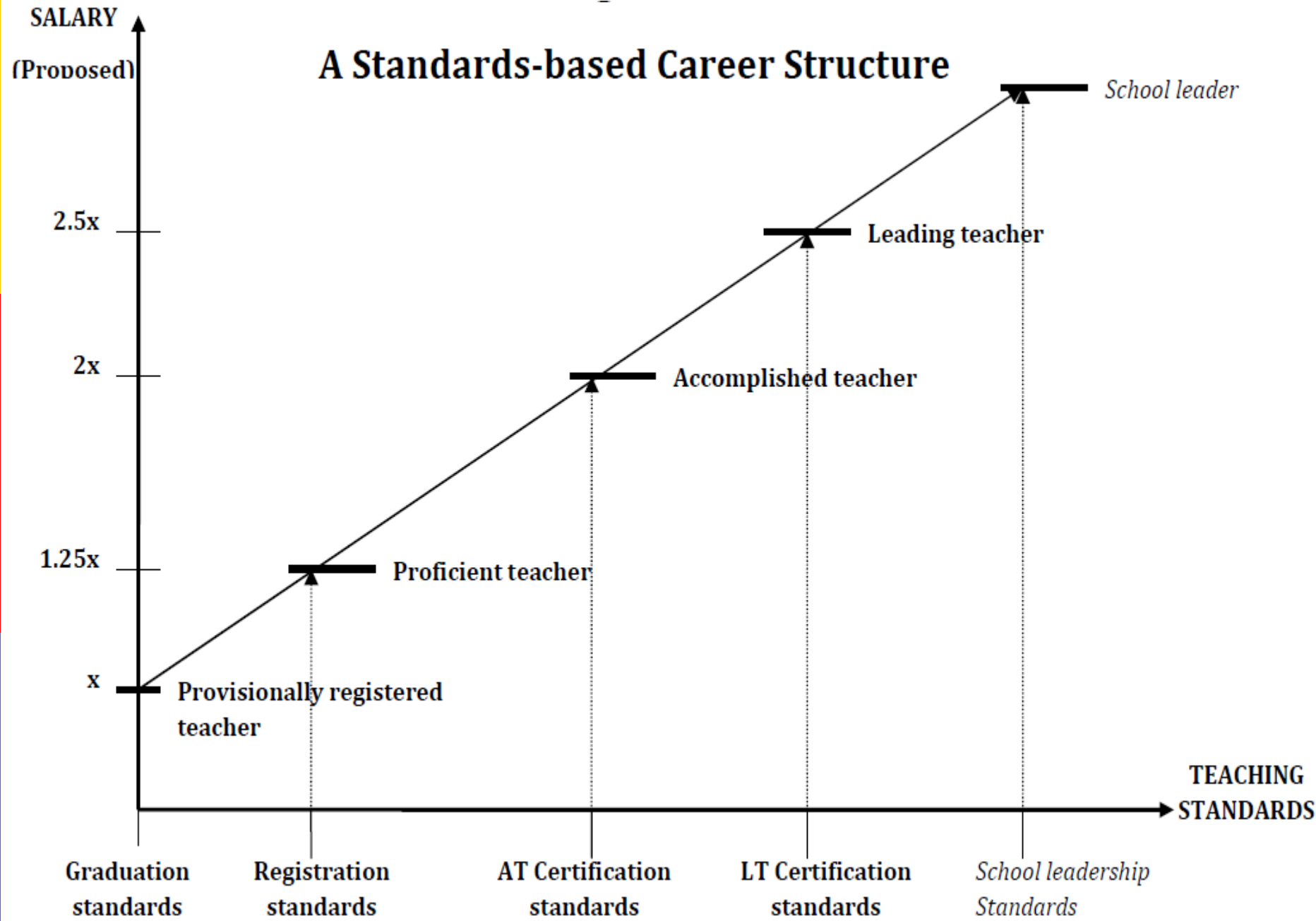

- Výzkum vlastních i zahraničních profesních standardů a metodologická vyspělost (Hattie; Ingvarson)
- Profesní standardy v některých státech (L3 CT v Západní Austrálii, New South Wales apod.)
- Celoaustralské standardy učitelů matematiky, angličtiny a přírodních věd (science)

Austrálie - systém profesních standardů pro celou učitelskou dráhu (role form. vzd.)

- 1 *Graduate teacher* – začínající u. odpovědnost mají fakulty připravující učitele
  - 2 *Proficient t.* – samostatný u. - hodnocení na úrovni jednotlivých států
-
- 3 *Highly Accomplished t.* + 4 *Lead t.* – celonárodně provádí Australian Institute for Teaching and School Leadership AITLS

Úrovně rozpracování profesních standardů (Ingvarson & Kleinhenz, 2006)

Úroveň	Míra obecnosti	Koncept	Účel
1.	Obecné	Jádrové (core) vzdělávací hodnoty	Výběr základních vzdělávacích hodnot
2.	Organizační kategorie	Obsahové standardy	Rozpracování vzdělávacích hodnot
3.	Specifikační výroky	Výkonové standardy	Východisko pro hodnotící procesy

Profesní standardy jako součást systému zkvalitňování práce učitelů (Ingvarson, 2011)

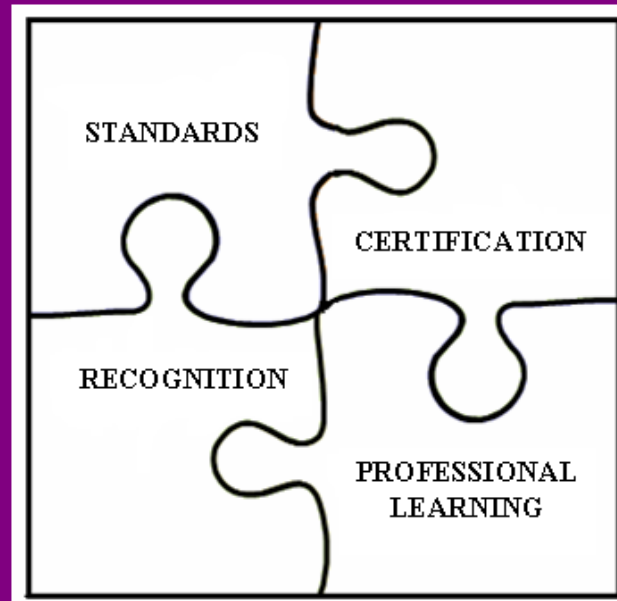

- Učitelské *profesní standardy* – popis kvalitního vyučování, na kterém se shodují všechny zainteresované skupiny
- Systém *profesní certifikace* založený na kvalitních metodách a procesech hodnocení práce
- *Víceúrovňový kariérní systém* – profesní perspektiva spojená s odměňováním.
- Zázemí a podpora pro *profesní učení* (Timperley, 2008)

Profesní standardy jako součást systému zkvalitňování práce učitelů (Ingvarson, 2011)

A STANDARDS-GUIDED PROFESSIONAL LEARNING SYSTEM

Zahraníční inspirace

- Tvorba učitelských standardů je běh na dlouhou trať
- Standardy musí být dostatečně rozpracovány (samostatný x expertní)
- Standardy musí být propojeny s dalšími komponenty vzdělávacího systému.
- Standardy nestačí nařídit, musí být dosaženo konsenzu.

K profesnímu růstu je potřeba učitele více motivovat a méně nutit

---

- protože v nerutinních povoláních je hlavním motorem vnitřní motivace založená na přesvědčení o autonomii a mistrovství, na vědomí smysluplnosti a transcendence vlastní práce.

(M. Czikszentmihaly, 1975; D. Pink, 2009)

Literatura

- Berliner, D. C. (2005). The near impossibility of testing for teacher quality. *Journal of Teacher Education*, 56(3), 205–213.
- Csikszentmihalyi, M. (1975). *Beyond Boredom and Anxiety: Experiencing Flow in Work and Play*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Day, Ch., Sammons, P., Stobart, G., Kington, A., & Gu, Q. (2007). *Teachers Matter*. Maidenhead: Open University Press.
- Fenstermacher, G. D., & Richardson, V. (2005). On making determinations of quality in teaching. *Teachers College Record*, 107(1), 186–213.
- Hanushek, E. A., & Rivkin, S. G. (2010). Generalizations about using value-added measures of teacher quality. *American Economic Review*, 100(2), 267–271.
- Ingvarson, L. C., & Hattie, J. (Eds.) (2008). *Assessing teachers for professional certification: The first decade of the National board for professional teaching standards. Advances in program evaluation* (s. 313–344). Bingley: Emerald.
- Ingvarson, L. C., & Kleinhenz, E. (2006). *Standards for advanced teaching. A review of national and international developments*. Canberra: Australian Institute for Teaching and School Leadership.
- Kennedy, M. (Ed.) (2010). *Teacher assessment and the quest for teacher quality: A handbook*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Pink, D. H. (2009). *Drive: The surprising truth about what motivates us*. New York: Riverhead Books.
- Timperley H. (2008). *Teacher professional learning and development*. Belley: UNESCO IBE.